

Täysistunto

Keskiviikko 21.11.2018 klo 14.01—17.54

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ylioppilastutkinnosta ja lukiolain 1 ja 6 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 235/2018 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

15.53 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuon eduskunnan käsittelyyn hallituksen esityksen, jossa ehdotetaan säädettäväksi uusi laki ylioppilastutkinnosta. Esitys liittyy hallituksen lukiouudistukseen ja on vahvasti sidoksissa lukiolakiin, jonka eduskunta hyväksyi viime kesänä.

Esityksen tavoitteena on tukea lukiokoulutuksen uudistukselle ja uudelle lukiolaille asetettujen tavoitteiden toteutumista keskeisimpänä tavoitteena vahva yleissivistys. Esityksen valmistelussa on otettu huomioon laajapohjainen työryhmätyö ylioppilastutkinnon kehittämiseksi, ja lakia on valmisteltu hyvin aktiivisessa ja avoimessa vuoropuhelussa sidosryhmien kanssa. Myös lausuntokierroksella tutkinnon uudistusta pidettiin laajasti tarpeellisenä. Esityksen keskeisimpänä tavoitteena on vahvistaa lukio-opintojen aikana saavutettavan laajan yleissivistyksen osoittamista ylioppilastutkinnon kokeissa. Ylioppilastutkinnon rakennetta ehdotetaan muutettavaksi. Ylioppilastutkintoa suorittavan kokelaan olisi suoritettava viisi koetta, joihin sisältyy äidinkielessä ja kirjallisuudessa järjestettävä koe sekä kokelaan valinnan mukaan vähintään kolme koetta ryhmästä, johon kuuluvat matematiikassa, toisessa kotimaisessa kielessä, vieraassa kielessä ja reaaliaineissa järjestettävä koe. Muutos tasapainottaisi tutkinnon rakennetta ja ohjaisi kokelaita osoittamaan osaamista ja suorittamaan eri kokeita aiempaa monipuolisemmin. Lisäksi kaikkiin ylioppilastutkinnon kokeisiin kuuluisi jatkossa oppirajat ylittäviä tehtäviä, mikä antaisi kokelaalle uusia mahdollisuuksia osoittaa laaja-alaista osaamistaan.

Arvoisa puhemies! Esityksellä vahvistettaisiin suomalaisen lukiokoulutuksen kansainvälisyyttä. Ylioppilastutkinnon voisi jatkossa suorittaa myös englanniksi. Englanninkielisen ylioppilastutkinnon voisi suorittaa opiskelija, joka suorittaa tai on suorittanut lukiokoulutuksen oppimäärän tai tutkintoon osallistumisen perusteena olevan ammatillisen tutkinnon pääosin englannin kielellä. Erityisestä syystä kokeen voisi suorittaa myös muu henkilö, jolla voidaan katsoa olevan riittävät kielelliset edellytykset englanninkielisen tutkinnon suorittamiseen. Englanninkielinen ylioppilastutkinto vastaisi rakenteeltaan suomeksi tai

Pöytäkirjan asiakohta PTK 118/2018 vp

ruotsiksi suoritettavaa tutkintoa. Englanninkielisen ylioppilastutkinnon avulla tuettaisiin osaavan työvoiman muuttamista Suomeen, millä olisi myönteisiä vaikutuksia koko suomalaiselle yhteiskunnalle. Uudistusta ovat toivoneet ennen kaikkea monet kaupungit ja koulutuksen järjestäjät.

Arvoisa puhemies! Kolmantena kokonaisuutena esityksellä kevennettäisiin monelta osin ylioppilastutkintoon liittyviä menettelyitä ja sääntelyä. Tällä edistettäisiin tutkinnon menestyksellistä suorittamista ja vähennettäisiin tutkinnon henkistä kuormittavuutta. Kokelaan ei enää tarvitsisi ilmoittautumisen yhteydessä sitovasti valita kokeita pakollisiksi tai ylimääräisiksi. Myöskään kokelaan ilmoittautumista eritasoisin kokeisiin samassa tutkintoaineissa ei rajoitettaisi. Hylätyn ylioppilastutkinnon yhteydessä suoritettut hyväksytyt kokeet voisi sisällyttää aloitettavaan uuteen tutkintoon kolmen vuoden ajan aiemmin suoritettuna kokeen hyväksymisestä. Myös tutkinnon suorittamisajan pidentymisen edellytyksiä kevennettäisiin, jotta kokelaat olisivat nykyistä yhdenvertaisemmassa asemassa esimerkiksi sairastuessaan tai ollessaan opiskelijavaihdossa kesken ylioppilaskirjoitusten.

Uuden ylioppilastutkintolain on tarkoitus tulla voimaan yhdessä uuden lukiolain kanssa 1.8.2019. Lukiolaisilla tulee kuitenkin olla mahdollisuudet varautua tutkinnon muutoksiin hyvissä ajoin. Tämän vuoksi uuden lain mukaiset muutokset koskisivat kokelaita, jotka aloittavat tutkinnon suorittamisen kevään 2022 tutkintokerralla tai sen jälkeen, eli on pitkä siirtymäaika. Käytännössä tämä tarkoittaa opiskelunsa aikaisintaan syksyllä 2020 aloittavia lukiolaisia. Tutkinnon suorittamisen ennen tätä aloittavat kokelaat suorittaisivat tutkinnon nyt voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti.

Toivon tietenkin kovasti sitä, että tämä uusi ylioppilastutkintolaki herättäisi keskustelua. Se on tärkeä osa tätä kokonaisuutta, joka tällä hallituskaudella on viety läpi, jossa uudistetaan käytännössä suomalaisen koulutusjärjestelmän kaikki osat ja vahvistetaan suomalaisen koulutuksen tulevaisuutta.

15.58 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Ensin ajattelin, että puhun ihan paikaltani, mutta ajattelin sitten kuitenkin tulla tänne.

Kiitos, arvoisa ministeri, esittelystä. Kun olen sivistysvaliokunnan jäsen, niin ymmärrän asemani ja roolini nyt näin, että kuuntelemme sivistysvaliokunnassa asiantuntijoita ja teemme siltä pohjalta sitten johtopäätökset. Mutta ihan noin lähtökohtaisesti olen itse innostunut ja kiinnostunut käsittelemään lakia hyvin perusteellisesti, ja katson, että tämä on yksi tällainen sivistysvaliokunnan diplomityö nyt loppusuoralla. Lukio on niin keskeinen oppilaitos, instituutio suomalaisessa koulutuspolitiikassa, että tämä sopii nyt hyvin työmme loppusuoralle.

Tässähän on useampiakin hyvin mielenkiintoisia kohtia, joissa on sitten mielenkiintoista asiantuntijoita kuunnella. Kokelaan on suoritettava viisi koetta, joihin sisältyy äidinkielen ja kirjallisuudessa järjestettävä koe sekä kokelaan valinnan mukaan vähintään kolme koetta ryhmästä, johon kuuluvat matematiikka, toinen kotimainen kieli ja vieras kieli ja reaaliala-aineissa järjestettävä koe. Olen itse paljon miettinyt sitä, että kun lukion tehtävä on olla yleissivistävä, ja tiedämme, että se koko lukion kokonaisuus muodostaa sen yleissivistävän ytimen, niin millä tavalla tässä yhteydessä vielä voitaisiin reaalikokeen asemaa ja merkitystä vahvistaa, koska se kuitenkin perinteisesti kattaa tämän laajan yleissivistyksen monet keskeiset asiat. Mutta niin kuin sanottu, on mielenkiintoista kuulla ja kuunnella asiantuntijoita tästä näkökulmasta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 118/2018 vp

Toinen iso jollei nyt megaluokan kysymys niin iso kuitenkin on tämä, että jatkossa ylioppilastutkinnon voisi suorittaa myös englanniksi. Mehän olemme nyt käyneet Suomessa viime kuukausina, osin vuosinakin, vuosikymmeninäkin keskustelua siitä, että englannin kieli saa ikään kuin liian vahvan ja voimakkaan aseman ajatellen suomen kieltä, äidinkieltä ja näin. Minä en itse näe näitä asioita vastakkaisina, mutta me sivistysvaliokunnan jäsenet olemme jo nyt saaneet, korkealta asiantuntijatasolta myöskin, huolestuneita yhteydenottoja, että voi olla niin, että paras on hyvän vihollinen. Eli voiko tämä englanninkielinen ylioppilastutkinto, kun se vaatii paljon lisäresursseja ja panostusta, pidemmällä aikavälillä sitten kuitenkin johtaa suomen kielen aseman heikentämiseen? Tämähän noin lähtökohtaisesti on tietysti kohdennettu Suomeen ulkomailta tulleille perheille ja lapsille kenties, mutta sen pidemmän aikavälin vaikutuksia kannattaa vähän syvällisemminkin arvioida.

Mutta käymme valiokunnassa muun muassa näitä kysymyksiä tarkemmin lävitse, ja innokkaasti sitten aloitamme asiantuntijakuulemisen. — Edustaja Kivelä nyökyttää tuolla päätään, että näin teemme.

16.03 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Lukio on aivan keskeinen osa meidän koulutustarjontaamme ja koulutusjärjestelmäämme, ja on hienoa, että lukiotoimintaa myös uudistetaan vastaamaan ajan vaatimuksiin. Tämän esityksen sisällöt vaikuttavat pääosin perustelluilta ja kannatettavilta, ja odotan mielenkiinnolla sitten sivistysvaliokunnan mietintöä, jossa saamme vielä tarkennettuja vastauksia kysymyksiin, joita jonkun verran on esitetty.

Nostaisin tässäkin yhteydessä esiin sen, että jotta lukiossa käyvä, useimmiten nuori henkilö voi rakentaa omaa polkuaan epävarmuuksien maailmassa, me tarvitsemme laadukasta opinto-ohjausta kaikkien saataville. Toivon, että erityisesti kiinnitetään huomiota siihen, että kun muutoksia otetaan käyttöön, niin huolehditaan siitä, että muutosten sisältö on kaikkilla hyvin selvillä. Tässä esityksessä onkin varsin väljä siirtymäaika, niin että sikäli uskon tämän kyllä toteutuvan oikein hyvin.

Lukiolaisten Liitto on ilmaissut lausunnossa huolensa lukiolaisten jaksamisesta liittyen uuteen rakenteeseen. Heitä kannattaa tässä tietenkin kuunnella, lukiolaiset ovat itse oman arkensa parhaita asiantuntijoita. Toivon, että tähänkin kiinnitetään valiokunnassa huomiota.

En voi olla nostamatta esiin sitä, että ylioppilastutkinto ilmeisesti olisi säilymässä edelleen maksullisena. Toivoisin, että keskustelu maksuttomasta toisen asteen koulutuksesta laajenisi myös tähän yhteyteen ja voisimme miettiä, onko tämä maksu enää tätä päivää, ja ehkä tehdä arvioita siitä, minkälaisia vaikutuksia maksujen poistolla voisi olla.

On myös hyvä, että digitalisaatio on huomioitu lakiesityksessä varsin hyvin, se on tärkeää.

Ja lisäksi nostaisin vielä sitten esiin tämän englanninkielisen ylioppilaskirjoituksen, josta edustaja Gustafssonkin puhui. Siitähän on tullut meille jo nyt, ikään kuin etukäteen, jonkin verran palautetta, ja on esitetty huolia myös kotimaisten kielten asemasta. Uskon, että on löydettävissä jokin sellainen ratkaisu, jossa yhdistetään eri intressejä, mutta tässä kannattaa tietenkin olla tarkkana. Lähtökohtaisesti olen sitä mieltä, että kaikki, mikä tukee Suomen kansainvälistymistä ja meidän tulevaisuuden menestystä, on tietenkin kokeilemisen arvoista, mutta pidetään totta kai yhdessä huolta myös kotimaisista kielistä.

Kiitos hyvästä valmistelusta ministerille.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 118/2018 vp

16.05 Simon Elo sin: Arvoisa herra puhemies! On aina merkittävää, kun lukiolakia ja varsinkin ylioppilastutkintolakia uudistetaan, niin nytkin. Nämä ovat merkittäviä uudistuksia, jotka vaikuttavat tuhansien, kymmenientuhansien nuorten elämään. Katson, että tämä muutos niin, että tutkinnon rakennetta muutetaan, kyllä vahvistaa myös reaaliaineiden merkitystä, ja sen pistän ilolla merkille itse näin valtiotieteilijänä ja historioitsijana, että niiden merkitys tunnustetaan osana yleissivistystä, jota tässä myös vahvistetaan.

Tämä englanninkielinen tutkinto on kyllä hyvin perusteltu siinä maailmanajassa, missä nykyään eletään. Totta kai tämä osittain liittyy ulkomaalaisiin, jotka tulevat Suomeen. Jos tulee esimerkiksi perhe, jonka lapset sitten täällä opiskelevat, ja jos vanhemmat tai toinen heistä on töissä täällä, niin voi olla, että he eivät kuitenkaan ole täällä kuin joitakin vuosia, jolloin välttämättä se suomen kielen opettelu ei ole se ykkösprioriteetti vaan ylipäättään kouluttautuminen niille lapsille. Tämä mahdollistaa sen, juuri niin kuin ministeri sanoi, että nämä osaajat katsovat tilanteen houkuttelevammaksi kuin se tällä hetkellä on, kun englanniksi voi sitten jatkossa tämän tutkinnon suorittaa. Lisäksi merkittävä ryhmä on, tuhansia ihmisiä, paluumuuttajia, joille tämä voi myös olla merkittävä kysymys.

Lisäksi on hyvä huomioda, että myös Lukiolaisten Liitto on ollut tähän esitykseen hyvin tyytyväinen — sanoisin, että yllättävänkin tyytyväinen — mikä ei ole todellakaan aina itsesäänselvyys, kun puhutaan lukioon liittyvistä uudistuksista. He eivät ole oikeastaan kritisoitavaa huomanneet.

Tässä edustaja Olli-Poika Parviainen otti esille maksuttoman toisen asteen. Tietysti hallitus ja siniset ovat vastanneet ministeri Grahn-Laasosen osalta kokoomuksesta ja sinisten ministeri Terhon osalta oppimateriaalillisällä. Eli tähän on herkkä poliittinen kysymys, halutaanko nimenomaan kaikille maksuton toinen aste vai kohdistetaanko se tuki jollain tavalla. Tämä hallitus on katsonut, että on perustellumpaa kohdistaa se tuki vähävaraisille nuorille ja heidän perheilleen, ja näin on myös toimittu. Mutta luotan siihen, niin kuin edustaja Gustafsson toi esille, että hän, edustaja Kivelä ja muut hyvät sivistysvaliokunnan jäsenet käyvät tämän esityksen huolella läpi ja tämä tosiaan tulee sitten diplomityönä näin kauden lopuksi.

16.08 Kimmo Kivelä sin: Puhemies! Kyllä tämä ylioppilastutkintouudistus on hyvin mieluista tehtävä sivistysvaliokunnalle työ kautensa loppupuolelle. Kuten ministeri esittelypuheenvuorossaan ilmaisi, niin punaisena lankana on puhe yleissivistyksestä. Muistan, kun lukiouudistuksen edellä puhuttiin paljon julkisuudessa, että yleissivistystä karsitaan ja että lukion pystyisi käymään opiskelematta historiaa. Tämä nyt oli enemmän tai vähemmän kaupunkilegendaa. Onkin tärkeää, että yleissivistys todellakin on lukiokoulutuksen punaisena lankana. Vaarana on toki se, että jo heti lukion aloittamisvaiheessa räätälöidään kursiohjelmat siten, että taktikoidaan ylioppilaskirjoituksia varten, ja tällä tavoin on vaara, että yleissivistystä ei saavuteta riittävässä määrin.

Kun tulen tuolta väestökehitykseltään ei aina kovin positiiviselta Itä-Suomen alueelta, niin kyllähän tässä huolia on lukiokoulutuksen laadusta ja saatavuudesta, kun välimatkat pitenevät, ikäluokat pienenevät, opetusresurssit supistuvat. Kenties ei ole syventäviin kursseihin mahdollisuuksia, kenties niitä on hyvin vähän, ja kyllä nimenomaan syventävien kurssien käyminen mahdollistaa miltei ainoana sen, että voidaan ylioppilaskirjoituksiin menestyksekkäästi osallistua.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 118/2018 vp

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.